

*Knnv-kamp
25 sept. - 2 okt.
2004*

Rügen

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Colofon	2
Deelnemerslijst	3
Excursieprogramma	3
Mijn eerste KNNV kamp	4
Rügen	5
Sfeerverslag zondag -1-	7
Sfeerverslag zondag -2-	8
Sfeerverslag maandag	9
Sfeerverslag dinsdag	10
Sfeerverslag woensdag	11
Sfeerverslag donderdag	12
Waargenomen vogels	13
Gevonden planten	16
Diverse waarnemingen	19

Colofon

Dit verslag is een uitgave van de Algemene Kampeer Commissie van de KNNV, Vereniging voor Veldbiologie. Het is een compilatie van bijdragen die een aantal deelnemers hebben geleverd. De foto's zijn eveneens afkomstig van de deelnemers. Het verslag is samengesteld, geredigeerd en opgemaakt door Helprich Fockens.

Deelnemerslijst

<i>Naam</i>	<i>Roepnaam</i>	<i>Woonplaats</i>
Bakx, I.N.	Iet	s-Hertogenbosch
Duffelen, F.van	Frank	Almelo
Kleywegt, M	Marianne	Almelo
Ens, S.H.	Sicco	Bennekom
Fockens, H.H.	Helprich	Enschede
Fockens-Bouman, H.A.L.	Hilde	Enschede
Karsten, F	Francien	Haren
Meerman, J.L.	Han	Hellevoetsluis
Poot, H.J.	Huib	Wageningen
Poot-Krom, G.I.	Guda	Wageningen
Roep, H	HermJan	Bruinehaar
Simmelink, A	Anna	Bruinehaar
Rozema, W	Wim	Rhoon
Slooten, A. van	Antje	Muiden
Taen, N.J.M	Nico	Boxtel
Vrouwe, J.C.	Jan	Alkmaar
Wal, H. van der	Hugo	Biezenmortel
Westhuis, J.	Jan	Rockanje
Westhuis-Maatkamp, C	Corrie	Rockanje
Woudstra-Brinkhuis, H.J.	Rita	Schipluiden
Woudstra, R	Romke	Schipluiden

Excursieprogramma

<i>Nr</i>	<i>Dag</i>	<i>Datum</i>	<i>Excursiegebied</i>	<i>Leiding</i>
1	zondag	9/26/04	Nonnensee Nonnensee (uitbreiding Vuursteenvelden)	Helprich Fockens Wim Rozema
2	maandag	9/27/04	Zuidelijke tip van Ummanz (fietsgroep) idem (autogroepje)	Jan Westhuis Wim Rozema
3	dinsdag	9/28/04	Sassnitz->Konigstuhl	Romke Woudstra
4	dinsdag	9/28/04	Jasmund / Wittow	Helprich Fockens
5	woensdag	9/29/04	Zudar	Helprich Fockens
6	woensdag	9/29/04	Hiddensee	HermJan Roep
7	donderdag	9/30/04	Udarserwiek / Neuendorfer Wiek	Han Meerman
8	donderdag	9/30/04	Banzelvitzer Berge	Huib Poot
9	vrijdag	10/1/04	Oever ten N. v Putgarten, Spykerschersee, Nonnensee	Hugo van der Wal

Mijn eerste KNNV-kamp

Mijn eerste kampeerervaring ligt inmiddels zo'n kleine vijftig jaar achter me. Op de MULO was ik bevriend geraakt met de zoon van mijn leraar Duits. Met hen mocht ik mee naar Vrouwenpolder, dwz op de fiets. Het strand van Walcheren lag toen nog vol met allerlei resten uit de tweede wereldoorlog en de wc van de camping bestond uit een gat in de grond met daarboven een plank: uiterst smerig.

Een keer ben ik met een CJV-kamp mee geweest: op de fiets in twee etappes van Vlaardingen naar Texel. Van deze kampeervakantie kan ik me alleen herinneren dat ik verliefd werd op de dochter van een kunstschilder uit Noorden. Toen ik een jaar later met die dochter een tocht maakte op de Nieuwkoopse plassen hield ik mijn handen keurig netjes aan de roeispanten: mijn verliefdheid was over.

Vanaf het moment dat ik Marianne leerde kennen, hebben wij gekampeerd. Eerst in twee tenten ('s avonds werd gecontroleerd of wij apart sliepen), later met onze huwelijksreis (en weer later met onze kinderen) in een bungalowtent, vervolgens met een vouwwagen en vanaf het moment dat de kinderen niet meer meegingen met een caravan (aanvankelijk met een Eriba Puck).

Bij het kiezen van campings zijn we altijd zeer selectief te werk gegaan. Het spreekt vanzelf dat we rekening hielden met onze kinderen, maar we kampeerden bij voorkeur op rustige campings met veel ruimte en een mooi uitzicht. Nog steeds zoeken we op elke camping heel zorgvuldig naar een geschikte plek.

Toen HermJan en Anna ons in het voorjaar enthousiast maakten voor een KNNV-kamp zijn we eerst lid geworden van de KNNV en hebben we ons redelijk vroeg

aangemeld voor het kamp op Rügen. Maar naarmate de tijd vorderde werden onze gevoelens steeds meer ambivalent.

Aan de ene kant spannend door het onbekende en veelbelovende Rügen, maar aan de andere kant: al die mensen, het verplichte dagprogramma en 's avonds de evaluatie met "oubollige" choc. We werden er een tikje nerveus en een beetje lacherig van.

En dan komen we redelijk vroeg in de middag aan op de camping. We worden hartelijk ontvangen door Guda en Huib en het grasveld is nog matig bezet. Het is mooi weer en onze eerste indruk is redelijk positief. Maar al spoedig stroomt het grasveld vol; tenten en caravans komen steeds dichterbij elkaar te staan.

Ik heb het sanitair verkend en ik zie me al wachten voor de wc (iets wat ik verschrikkelijk vind). Ik krijg het Spaans benauwd en kan moeilijk mijn draai vinden.

Na mijn eerste kennismaking met iedereen en tijdens de eerste choc begin ik een beetje te ontgooien. Maar pas tijdens de eerste excursie bij de Nonnensee krijg ik pas door hoe plezierig en waardevol zo'n kamp is: iedereen is aardig, veel kennis komt op een ongedwongen wijze naar voren, het tempo is rustig en de sfeer is zeer ontspannen.

Vanaf dat moment ben ik helemaal om. Ik geniet van de landschappelijke schoonheid, van alle vogels die ik zie en vooral van jullie aanwezigheid.

Met plezier zit ik te roeren in de choc; ik geniet van de sfeer in de grote tent; ik amuseer me met de ingehouden humor van Hugo en Han en met de sandalen en koplamp van Sicco. Ik luister met genoeg naar de

evaluatie en ik heb bewondering voor de deskundige uitleg van Wim. Dit Rügen-kamp kan niet meer stuk; sterker nog ik vind het fantastisch.

Mijn herinnering aan de kraanvogels op de slaapplek en mijn herinneringen aan jullie zal ik niet snel kwijt raken. Jullie en Rügen zitten gevat in een gouden randje, net zo mooi als het licht op die ene avond.

Frank van Duffelen

Rügen

Rügen is een groot eiland voor de kust van Oost-Duitsland. Het heeft een grillige vorm met daardoor een lange kustlijn. Men zou oppervlakkig kunnen zeggen dat het eiland een vierkant is van 40 bij 40 kilometer.

In de voorlaatste ijstijd, het Saalien, werd Rügen volledig door de ijsmassa's uit Scandinavië bedekt. In de laatste ijstijd daarentegen, het Weichselien, dat eindigde circa 12000 jaren geleden, werd slechts de

helft van Rügen door het ijs bedekt. De ijsgrens liep van het noordwesten naar het zuidoosten. Precies op de grens van het ijs ontstonden gestuwde heuvels, de zogenaamde eindmorenen. Deze heuvels kunnen we heden ten dage nog steeds zien, bijvoorbeeld de Dornbusch op de Hiddensee (een eiland net ten westen van Rügen), de Banzelvitzer Berge midden op het eiland en de Granitzer Berge in het zuidoosten. Zuidelijk van deze eindmorenen-lijn is het land vlak:

Krijtrotsen aan de kust van Jasmund

smeltende gletsjers wegstroomde. Geologisch noemt men dit fenomeen een "sandur". Dit vlakke land is vruchtbaar.

In het noorden daarentegen bevinden zich de grondmorenen; immers, dit was het land dat gedurende lange tijd onder het ijs lag. Hier vindt men dus ook heel veel zwerfkeien op het land. Dit noordelijke land is ook heuvelachtig, juist vanwege de druk van de schuivende en glijdende ijsmassa's.

In het noordoosten bevindt zich een voormalig eiland, Jasmund genaamd. (Feitelijk bestaat Rügen uit meerdere eilanden die aan elkaar en aan het kernland rond de stad zijn aangegroeid). De bodem van Jasmund bestaat uit kalk. Aan de kust van Jasmund zijn kalkkliffen

ontstaan met een hoogte tot circa 100 m. Ook op het voormalige eiland Wittow in het noorden van Rügen zijn er steile kusten. In het westen daarentegen loopt het vlakke land zo af naar zee.

Op Jasmund, maar ook elders, zijn veel kalkgroeves, waarvan sommigen nog volop in productie zijn.

Cultuurhistorisch weet men dat Rügen in de vroege Middeleeuwen bewoond werd door Slavische stammen. Alle plaatsnamen, eindigend op -itz en -ow, getuigen daar nog van. In de dertiende eeuw werd Rügen door de Denen veroverd. Enige eeuwen later werd Rügen veroverd door Zweden en maakte het onderdeel uit van het Zweedse koninkrijk. Zo kan het gebeuren dat een zoon van Schaprode (daar waar de veerboten vertrekken naar Hiddensee) in de achttiende eeuw zijn volledige loopbaan als civiel ingenieur doorgebracht heeft in Zweden.

Pas tijdens het congres van Wenen in 1815 wordt Rügen, na de chaos veroorzaakt door de Napoleontische oorlogen, toegewezen aan Duitsland, waar het heden ten dage nog steeds deel van uitmaakt. En sinds de val van de Muur in 1989 kan iedere Duitser, zowel van het oosten als van het westen, weer naar Rügen komen om daar te genieten van de prachtige natuur en de prachtige uitzichten over zee (en andere toeristen evenzo).

Wim Rozema

Vuursteenvelden

De eerste excursiedag van dit kamp. We hebben er zin in na de gedegen introductie, die Wim (onze excursieregelaar) ons de avond tevoren had gegeven. 'Jammer' dat we pas om tien uur mochten beginnen. Twee excursies zouden van start gaan, een pittige en een rustige. Maar het weer liet zich nu niet bepaald van zijn beste kant zien en dus besloot Wim dat we met z'n allen rustig zouden beginnen met een wandeling van circa 2 uur om de Nonnensee. De auto bracht ons in een klein kwartiertje naar de plaats van bestemming. Een dichte nevel en motregen vormden de eerste beproeving voor humeur en saamhorigheid van de groep. Nadat we onze kleding hadden aangepast aan het weertype klaarde plotseling de lucht op en konden de kijkers en telescopen in stelling gebracht worden, want er zat wel het een en ander hoor! Van de oorspronkelijke eensgezindheid was op slag weinig meer over. "Het is een watersnip!" "Welnee, veel te weinig rugtekening". "Kijk hier dan bij mij in de telescoop; is dat een watersnip of niet". "Ik denk eerder aan een groenpootruiter". "Kom nou.....etc. De zwarte ruiter(want die was het) ging onverstoorbaar door met voedsel zoeken. De trend was gezet; veel deskundigen, veel meningen. Zo'n drieën-eenhalf uur later hadden we ongeveer een kwart van het rondje om het meer afgelegd. Wim besloot dat we op onze schreden zouden terugkeren, want hij wilde ons nog wat andere dingen laten zien in de nabije omgeving. Toch nog even kijken naar die zwarte ruiter. Ja hoor, hij was er nog, in gezelschap van.....een watersnip, jawel!

Ons volgende doel werd gevormd door de vuursteenvelden, maar onderweg liet Wim ons nog even stoppen bij Lietzow. "Even 300 meter lopen links over het spoor en dan kun je genieten van een prachtig uitzicht en ook heel goed zien wat gletsjers met dit gebied hebben gedaan" aldus Wim. Maar ja, de berm was interessant, de trottoirtegels bijzonder met stukken natuursteen in het beton verwerkt, Hugo gaf sprinkhaan-kijk-en-luisterles, kortom een deel van de groep heeft nooit het mooie uitzicht gezien omdat de eerste honderd meter al zo spannend waren. Verder weer naar de vuursteenvelden, waar we een korte rondwandeling maakten door een fraai gemengd bos om plotseling verrast te worden door miljoenen vuurstenen. Een doolhof van paadjes leidde ons over de stenen tussen jeneverbesstruiken, vlieren, bramen en bottelrozen door. Spinnend in een heerlijk warm zonnetje liepen we steentjes te zoeken met misschien wel fossielen erin. Maar reisleider Wim had nog meer in petto voor ons. Doorlopen dus en weer in de auto op weg naar Prora. Tenslotte hoort kennisnemen van een stukje cultuurgeschiedenis ook bij de KNNV-activiteiten. Onvoorstelbaar: een flatgebouw, zes verdiepingen hoog en vier-en-een-halve kilometer lang, neergezet op een idyllisch plekje aan de kust. Een overblijfsel uit de nazitijd, bedoeld om 20.000 mensen gelijktijdig een strandvakantie te kunnen bieden. Nooit afgebouwd door het uitbreken van de tweede wereldoorlog en nu als verpauperd betonskelet nog altijd een indrukwekkende getuigenis afleggend van de geschiedenis van dit land.

Natuurlijk gingen we zelf ook nog even op het strand kijken. Zeeraket en loogkruid bloeide er en de dwergmeeuw kon worden 'afgestreept' evenals de middelste jager.

Toen mochten we eindelijk naar huis of, anders gezegd, konden we een heerlijke eerste dag afsluiten.

Guda Poot

Sfeerverslag: Zondag 26 september -2-

Zaterdag is het kamp officieel begonnen om 20.00 uur met chok. Dan merken we al dat Wim een geweldige excursieregelaar is door zijn uitmuntende verhaal over de geologie van Rügen. Geweldig!

Onze eerste dag begint pas om 10 uur, omdat het regent. Wim stelt voor de excursie naar Banzelvitzer Berge niet door te laten gaan, omdat er toch geen uitzicht is. Dus allemaal naar de Nonnensee. Daar de auto's op de parkeerplaats gezet. We hopen op Zeearenden. Twee jaar geleden zat daar een paartje. Maar helaas nu niet.

We lopen langzaam, heel langzaam langs de oostkant van het meer. Het weer wordt steeds beter en op zo'n eerste dag is alles nog nieuw. Er is heel wat waar te nemen. We horen en zien, in het veld rechts van het pad veel Puttertjes. En op de oever van een eiland een Ijsvogel. Heel rustig laat hij zich bekijken. Geweldig al die mensen, die de moeite nemen met telescopen te sjouwen en anderen van het waarnemen te laten meegenieten. Na nog heel veel moois belanden we bij de observatiehut. Uiteindelijk besluiten we om terug te lopen en per auto naar de Vuursteenvelden, of Prora te gaan.

Eerst nog een stop bij Lietzow, om van het uitzicht over de kleine Jasmunder Bodden te genieten. Wim wijst ons op de restanten van eindmorenen (of morènen) van de gletsjer uit de laatste ijstijd. We lopen over een wandelpad met heel bijzondere tegels: In de tegels zijn stenen meegebakken, om materiaal te besparen. Het geeft een heel apart effect. Dit pad is over het spoor en dat geeft twee keer een lang moment van rust bij de spoorbomen wachtend op de trein.

Prora

Dan gaat het naar de parkeerplaats voor de Vuursteenvelden. Wim heeft ons verteld, dat deze velden een strand geweest zijn van stenen waar de kalk tussenuit gespoeld is. Vanaf het parkeerterrein gaat, op vier na, iedereen wandelen naar de velden. Wij gaan met zijn vieren door naar Prora.

Prora bestaat uit twee lange gebouwen langs het strand met een totale lengte van 4,5 km. Hitler is dit project gestart met de bedoeling hier massaal vakanties te organiseren voor 20 000 mensen. Er is aan gebouwd van 1936-1942. In dat jaar is de bouw gestaakt omdat er geld en materiaal nodig is voor oorlogsvoering. De betonnen grijze gebouwen geven een niet goed te beschrijven desolaat gevoel. Een klein gedeelte wordt gebruikt als informatiecentrum, musea, hostel en ook als onderdak voor kunstenaars.

Wij zijn naar het tweede parkeerterrein gereden en hebben ons weer in twee groepjes gesplitst.

Wij hebben, met ons tweeën, in het zonnetje in de tuin van een gebruikt gedeelte op een putdeksel, onze lunch gebruikt. Vervolgens hebben we een kopje koffie genomen in het café-restaurant. Het maakt veel indruk op mij, hoe hier in al die somberheid een gezellige sfeer wordt geschapen, door de muren te beschilderen met allerlei onderzee-taferelen.

Op de afgesproken tijd vinden we elkaar weer op het parkeerterrein en gaan voldaan terug naar Gingst.

Iet Bakx

Prora

Sfeerverslag: Maandag 27 september

We worden om vijf voor zeven gewekt door de roep van de honderden kraanvogels die naast de camping komen invliegen om te foerageren. Het motregent. Er staat een harde wind. Alle geluiden lijken in de tent erger dan daar buiten. Blijkbaar ontstaat er meteen een fantasie over of de dag wel kan slagen. Daar komt nog de onzekerheid bij dat een van ons gisteravond is opgenomen in het naburige ziekenhuis. In deze stemming vertrekken we toch om negen uur met de fiets om een rondtocht te maken in Unmanz. Een aantal mensen gaat per auto naar een afgesproken plek om zich dan bij ons te voegen en drie van ons maken een wandeltocht over de zuidelijke punt van het eiland. De regen stopt weldra, om bij het natuurmuseumpje weer erger te worden. Een snel kopje koffie en dan zoeken we de beschutting van voornoemd museum. Een eenvoudige en smaakvolle opstelling van de hier gevonden dieren en vogels. Een zee- en een visarend kunnen we goed bestuderen.

Vervolgens gaat onze tocht naar Tankow, en genieten we van het heuvelachtige landschap om bij de vogelhut uit te kijken over het water. Weldra breekt de lucht en we zien in een fantastische lichtval de verschillende vogels. Nu een zeearend in het echt, honderden knobbelzwanen, smienten, baardmannetjes, een groenling, torenvalken, een overvliegende bruine kiekendief die alle vogels op de vleugels doet gaan, een havik, kortom een lust voor het oog.

We gebruiken de lunch en Guda kan ons redelijk goed nieuws vertellen over Antje in het ziekenhuis. Nog misschien een observatiedag en dan met medicatie naar huis?

We vervolgen onze fietstocht in een langzaam tempo, een leuke band geeft oponthoud, een ijverig groepslid fietst rechtdoor in plaats van rechtsaf, er staat inmiddels een ware storm langs het water, waar fiere mannen aan het kitesurfen zijn. Daarna nog een rustiger tochtje voor de wind naar huis met diverse Atalanta's in het najaarszonnetje op de afgefallen pruimen. Er wordt ook nog een melding gemaakt van een ringslang. Kortom een geslaagde dag!

Francien Karsten

Detail van het "Antwerpener Schintzaltar" (plm. 1520) in de St. Mariën-kerche in Waase (Umanz)

Sfeerverslag: Dinsdag 28 september

Vandaag zijn we, wandelend vanaf de parkeerplaats, iets ten Noorden van Sassnitz, langs de kust van de Oostzee tot de beroemde Königstuhl gegaan. Het wordt de dag van de twee vermisten: Jan Westhuis en Huib Poot. Waarom ze niet gelijk met ons meeliepen en ons dus later ongewild en ongezien voorbij gelopen hebben, zij boven langs het bospad en wij onder langs langs de kust, is mij nog steeds niet duidelijk. Maar goed, uiteindelijk treffen we elkaar bij het eindpunt, ondanks mobiele telefoons, die dan net niet weer werken, ergo, goede en duidelijke afspraken zijn zeer belangrijk.

Enfin, het wordt een mooie en interessante wandeling, eerst door het bos, soms tot dicht bij de randen van de krijtrotsen. Hier vonden we onder andere Lievevrouwe-bedstro (kalkminnend!), Noordse Esdoorn (let op de bladpunt), Hangende zegge, Engbloem, en verderop nog een Reuze paardenstaart.

Beneden langs het water waren de krijtrotsen met hun vuursteenbanden prachtig te bewonderen, op het water zagen we Aalscholvers, Smienten, ook Bonte kraaien, Zwarte kraai en Kauwtjes vlogen hier en daar, dan wel scharrelden hun voedsel bij elkaar. Maar het

enthousiasme was toch vandaag het meest voor de Parelduikers, eerst een paar, maar later zagen we er zelfs 12 bij elkaar, dus dat was smullen met kijker en telescoop! Het pad onderlangs was goed wandelbaar.

Verderop gingen we weer omhoog en kwamen door een bosachtig gebied met een paar keer een afstromend bergstroompje. Hier zagen we de Mannetjesvaren, Vrouwtjesvaren, dus leuk ter vergelijking. Eenbloemig parelgras, Stijf havikskruid, en een (gevinde?) Boskortsteel.

Het uitzicht bij de Wissower Klinken en de Victoria-Sicht was fantastisch. Het witoplichtende kalk van de rotsen, temeer in allerlei vormen door de erosie (regen en wind) bewerkt, gaven een romantisch beeldperspectief. Uiteindelijk kwamen we bij de Königstuhl aan. Helaas was het weer minder geworden en het zicht idem. Maar goed, Jan en Huib waren ook weer terecht en zo ging het samen terug naar de camping. Een groep, waar ik helaas niet bij was, ging naar het Kreidemuseum bij Gummanz, maar het was al een geslaagde dag.

Jan Vrouwe

Sfeerverslag: Woensdag 29 september

Tien over negen scheuren we in Gingst langs “het mannetje met vlag” en langs de dode das, op weg naar de veerboot naar het eiland Hiddensee. Tijdens het ontbijt merkten we nog dat de ganzen enorm in paniek waren geraakt door de aanwezigheid van een zeearend. Bij de veerboot in Schaprode aangekomen blijkt dat je een groepskorting kunt krijgen als je met z’n vijftien bent; we zijn met veertien, dus is het voorstel om maar even iemand te adopteren. Na heel veel gedoe hebben we uiteindelijk de kaartjes en ook het gevoel dat we op de een of andere manier beetgenomen zijn. Later blijkt het allemaal heel erg mee te vallen. De toeristenbelasting waren we vergeten erbij te rekenen. De overtocht naar Neuendorf duurt een halfuurtje. Het regent flink wanneer we onderleiding van HermJan en kompas zuiver westelijk naar het strand lopen. We steken het eiland eigenlijk over. En voor dat iedereen gearriveerd is, heeft Corrie een Otter ontdekt, bezig een vis te verorberen, een schitterende waarneming. Wat verderop zijn we heel blij met de Middelste Zaagbek (of is het de Grote Zaagbek?), Bonte Strandloper, Kanoet en Rosse Grutto; ook komen we Zeepostelein tegen en heel veel Zeegras.

Na ruim een uur, een kleine pauze aan de rand van een bosje. Wim attendeert ons op dat de eerste 50 meter van het bos beplant zijn met de Oostenrijkse Den (kan goed tegen de zeewind) en verder bosinwaarts vind je de Grove Den. Deze manier van beplanten is het gevolg van een negentiende eeuwse ervaring uit Scoorl. Daar waar de vakantiehuisjes beginnen gaan we weer naar het oosten om een moerassig pad op te zoeken,

er staat echter zoveel water, zodat we terug moeten naar de weg; nu heide en bos. Bij een plas gebruiken we de lunch en genieten o.a. van Zwartpootruiters. We worden ingehaald door paard en wagen en laten ons verleiden om mee te rijden via Vite tot Kloster. Daar splitsen we ons op: een groepje gaat naar het museum van Kloster, zeer de moeite waard, en de rest gaat naar het noorden via een betonplatenpad met overstekende kikkers en salamanders, naar de vuurtoren en verlaten even het KNNV-tempo. Boven hebben we een prachtig uitzicht over Dornbusch en het “Nebeninsel”. Snel naar beneden, richting Kloster naar de veerboot en dus terug naar Schaprode. En het regent nog steeds.

[Anna Simmelink](#)

Sfeerverslag: Donderdag 30 september

Met prachtig zonnig weer met z'n vieren (Jan Vrouwe, Helprich, Huib en Guda) in de auto gestapt voor een driekwartdag excursie naar de Banzelvitzer Berge. Van Gingst richting Bergen; de tweede afslag links richting Ramitsz en Rappin om te eindigen op de parkeerplaats onder aan de berg net buiten het plaatsje Grosz Banzelwitz.

Landschappelijk waren vooral de laatste 5 kilometer erg mooi, hoewel de beton-beton-betonplaten niet altijd naadloos aansloten en de kinderhoofdjes in Grosz Banzelwitz je gratis gaven waar je op de sportschool apart voor moet betalen. Dat **Grosz** Banzelwitz was in onze ogen toch wat overdreven, want veel kleiner kan een plaats toch nauwelijks zijn. Maar met een klein, oud kerkje, wat opgepoetste woonhuizen en wat boerenbedoeninkjes zag het er heel romantisch uit. De berg lonkte, dus we gingen in de benen.

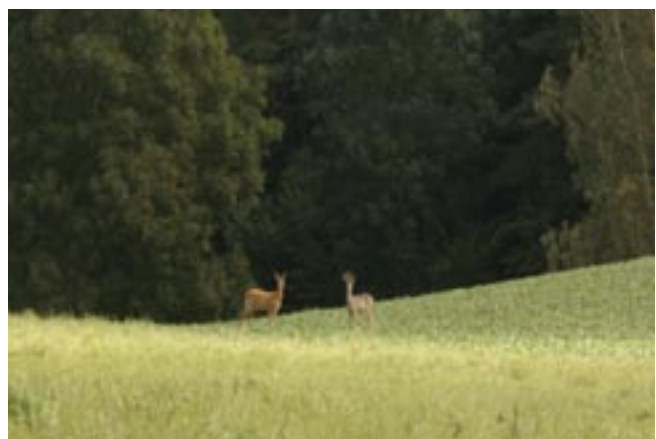
Aanvankelijk onderlangs de berg lopend in de richting van de Tetzitzer See door stoppelvelden en knollenlandjes, waar een haas voor onze voeten wegschiet en waar in de berm behalve zeepkruid en luzerneklaver ook korenbloemen en margrietten bloeien. 'Poserende' zwarte roodstaarten, zonnebadende geelgorsen, een wolk kneutjes en een uitgebreide familie puttertjes, die zich tegoed deden aan de zaden van de akkerdistel, maken dat we intens genieten. Het zingen van de veldleeuwerik boven ons hoofd zorgt zelfs voor een zomers gevoel. Dan langs een goed herkenbaar karrenpad omhoog de berg op. Nu wordt het leven zwaarder voor vier mensen, die nog niet de status van zeer deskundig hebben bereikt. We sprokkelen stukjes van onze kennis bij elkaar om planten te herkennen. "Toch goed om zo op jezelf aangewezen te zijn want je kijkt veel beter" merken we (ter bestrijding van onze wanhoop) positief op. Plantjes, die we echt niet thuis kunnen brengen, verdwijnen in een plastic zakje voor de deskundigen in het kamp. Blijken we toch maar mooi de kleine rupsklaver en de strobloem gevonden te hebben! Dan duiken we het bos in op weg naar een uitzichtpunt over de Grosze Jasmunder Bodden. Even daarvoor hadden we een ontmoeting met een fietser, die ons vroeg of wij daar beneden bij het water ook een ringslang gezien hadden. Hadden we niet, want we waren daar nog niet geweest en ons zoeken even later werd niet beloond. Het bos is een mooi natuurlijk bos; het uitzichtpunt stelt wat teleur want een hoge en brede rietkraag onttrekt de Bodden voor een groot deel aan het oog. Het

pad langs het meer is veranderd in een moeilijk doorwaadbare plaats, dus keren we op onze schreden terug om vervolgens hoog langs de bosrand met een prachtig uitzicht op de Tetzitzer See terug te lopen naar de auto.

Ondertussen hadden we gezelschap van o.a. de kleine vuurvlieders, de kleine vos en de distelvlinder. En van veel paardenbijters, die zich uiterst fotogeniek opstelden. Tijdens onze lunchpauze werden we goed in de gaten gehouden door een reehinde met haar halfwas zoon. En direct na de lunch verrichtten we nog een lijkschouwing op een onduidelijke grijze massa, maar zelfs mijn anatomische kennis bleek onvoldoende (en mijn maag nauwelijks bestand tegen de aanblik!) om er iets van te maken. Wroetsporen van zwijnen, afdrukken van reeënhoefjes en vossenkeutels maakten duidelijk, dat we daar beslist met veel meer levende wezens verbleven ook al lieten ze zich verder niet zien. Om iets over half drie bereikten we de auto, te laat om nog én naar de houten brug én naar de Neuendorfer Wiek te gaan. Het werd de Neuendorfer Wiek alwaar we de deelnemers aan de andere excursie ontmoetten. De route er naar toe over de Ehemalige Kleinbahnstrasse Bergen-Altenkirche was heel mooi, maar nog veel mooier was de rode wouw, die vlakbij onze auto wendde en keerde en zich prachtig door de zon liet beschijnen. Na de kleine groene sabelsprinkhaan te hebben bewonderd en nog wat te hebben gevogeld aan de rand van de Wiek haastten we ons naar de camping, want om 16.45 uur zouden we vertrekken naar de rustplaats van de kraanvogels bij Umanz.

Voor wat we daar hebben ervaren schieten woorden tekort. Het was adembenemend mooi. We werden er stil van.

Guda Poot

Waargenomen vogels (Lijst Jan Westhuis)

euring	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	September					Okt.	Totaal
			26	27	28	29	30	1	
00030	Parelduiker	<i>Gavia arctica</i>			x			x	x
00070	Dodaars	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	x	x					x
00090	Fuut	<i>Podiceps cristatus</i>	x		x		x	x	x
00720	Aalscholver	<i>Phalacrocorax carbo</i>	x	x	x	x		x	x
01220	Blauwe Reiger	<i>Ardea cinerea</i>	x	x	x	x	x	x	x
01520	Knobbelzwaan	<i>Cygnus olor</i>	x	x	x	x	x	x	x
01570	Rietgans	<i>Anser sp.</i>		x					x
01610	Grauwe Gans	<i>Anser anser</i>	x	x	x	x	x	x	x
01660	Canadese Gans	<i>Branta canadensis</i>	x	x	x			x	x
01670	Brandgans	<i>Branta leucopsis</i>						x	x
01680	Rotgans	<i>Branta bernicla</i>				x			x
01790	Smient	<i>Mareca penelope</i>	x	x	x	x		x	x
01820	Krakeend	<i>Mareca strepera</i>	x					x	x
01840	Wintertaling	<i>Anas crecca</i>	x	x		x		x	x
01860	Wilde Eend	<i>Anas platyrhynchos</i>	x	x	x	x		x	x
01890	Pijlstaart	<i>Anas acuta</i>			x				x
01940	Slobeend	<i>Anas clypeata</i>	x			x		x	x
01980	Tafeleend	<i>Aythya ferina</i>	x			x		x	x
02030	Kuifeend	<i>Aythya fuligula</i>	x			x		x	x
02060	Eidereend	<i>Somateria mollissima</i>			x			x	x
02130	Zwarte Zeeëend	<i>Melanitta nigra</i>			x			x	x
02180	Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>	x				x	x	x
02210	Middelste Zaagbek	<i>Mergus serrator</i>				x	x	x	x
02230	Grote Zaagbek	<i>Mergus merganser</i>			x	x		x	x
02380	Zwarte Wouw	<i>Milvus migrans</i>	x						x
02390	Rode Wouw	<i>Milvus milvus</i>	x	x	x	x	x	x	x
02430	Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>	x	x	x	x	x	x	x
02600	Bruine Kiekendief	<i>Circus aeruginosus</i>		x					x
02610	Blauwe Kiekendief	<i>Circus cyaneus</i>	x						x
02670	Havik	<i>Accipiter gentilis</i>		x				x	x
02870	Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	x	x	x	x	x	x	x
02900	Ruigpootbuizerd	<i>Buteo lagopus</i>			x				x
03040	Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>	x	x	x	x	x	x	x
03090	Smelleken	<i>Falco columbarius</i>			x				x
03200	Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>					x		x
04070	Waterral	<i>Rallus aquaticus</i>	x						x
04290	Meerkoet	<i>Fulica atra</i>	x					x	x
04330	Kraanvogel	<i>Grus grus</i>	x	x	x	x	x	x	x
04700	Bontbekplevier	<i>Charadrius hiaticula</i>		x		x	x		x
04850	Goudplevier	<i>Pluvialis apricaria</i>	x	x	x	x	x	x	x
04860	Zilverplevier	<i>Pluvialis squatarola</i>				x			x
04930	Kievit	<i>Vanellus vanellus</i>	x	x	x	x	x	x	x
04960	Kanoetstrandloper	<i>Calidris canutus</i>				x			x
04970	Drieteenstrandloper	<i>Calidris alba</i>				x			x
05120	Bonte Strandloper	<i>Calidris alpina</i>		x		x	x		x
05190	Watersnip	<i>Gallinago gallinago</i>	x	x		x	x		x
05340	Rosse Grutto	<i>Limosa lapponica</i>				x			x
05410	Wulp	<i>Numenius arquata</i>		x		x	x	x	x
05450	Zwarte Ruiter	<i>Tringa erythropus</i>	x	x		x	x		x
05460	Tureluur	<i>Tringa trotanus</i>				x			x
05480	Groenpootruiter	<i>Tringa nebularia</i>		x					x
05660	Middelste Jager	<i>Stercorarius pomarinus</i>	x						x
05780	Dwergmeeuw	<i>Larus minutus</i>	x		x			x	x
05820	Kokmeeuw	<i>Larus ridibundus</i>	x	x	x	x	x	x	x

euring	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	September					Okt.	Totaal
			26	27	28	29	30	1	
05900	Stormmeeuw	<i>Larus canus</i>	x		x	x	x	x	x
05920	Zilvermeeuw	<i>Larus argentatus</i>	x		x	x	x	x	x
06000	Grote Mantelmeeuw	<i>Larus marinus</i>	x	x	x		x	x	x
06060	Reuzenster	<i>Sterna caspia</i>						x	x
06110	Grote Stern	<i>Sterna sandvicensis</i>	x						x
06150	Visdief	<i>Sterna hirundo</i>	x			x			x
06700	Houtduif	<i>Columba palumbus</i>			x	x	x	x	x
06840	Turkse Tortel	<i>Streptopelia decaocto</i>	x				x	x	x
07950	Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>			x				x
08310	IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	x		x				x
08760	Grote Bonte Specht	<i>Dendrocopos major</i>					x		x
09760	Veldleeuwerik	<i>Alauda arvensis</i>		x	x		x	x	x
09920	Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	x	x	x	x	x	x	x
10010	Huiszwaluw	<i>Delichon urbica</i>	x	x	x		x	x	x
10090	Boompieper	<i>Anthus trivialis</i>	x	x					x
10110	Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>		x	x	x			x
10171	Gele Kwikstaart	<i>Motacilla flava</i>	x	x		x			x
10201	Witte Kwikstaart	<i>Motacilla alba</i>	x	x	x	x		x	x
10660	Winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>	x					x	x
10840	Heggenmus	<i>Prunella modularis</i>	x		x				x
10990	Roodborst	<i>Erythacus rubecula</i>	x		x	x		x	x
11210	Zwarte Roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	x	x	x		x	x	x
11220	Gekraagde Roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>		x					x
11370	Paapje	<i>Saxicola rubetra</i>		x					x
11460	Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>		x	x	x		x	x
11870	Merel	<i>Turdus merula</i>	x	x	x	x		x	x
11980	Kramsvogel	<i>Turdus pilaris</i>	x					x	x
12000	Zanglijster	<i>Turdus philomelos</i>		x			x		x
12010	Koperwiek	<i>Turdus iliacus</i>	x						x
12020	Grote Lijster	<i>Turdus viscivorus</i>		x				x	x
12510	Kleine Karekiet	<i>Acrocephalus palustris</i>				x			x
12770	Zwartkop	<i>Sylvia atricapilla atricapilla</i>			x			x	x
13110	Tijftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i>		x				x	x
13120	Fitis	<i>Phylloscopus trochilus</i>				x			x
13140	Goudhaan	<i>Regulus regulus</i>	x		x			x	x
13640	Baardmannetje	<i>Panurus biarmicus</i>		x				x	x
14371	Witkopstaartmees	<i>Aegithalos caudatus caudatus</i>						x	x
14400	Glanskop	<i>Parus palustris</i>	x		x				x
14420	Matkop	<i>Parus montanus</i>	x						x
14540	Kuifmees	<i>Parus cristatus</i>	x						x
14610	Zwarte Mees	<i>Parus ater</i>	x						x
14620	Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>	x	x	x			x	x
14640	Koolmees	<i>Parus major</i>	x	x	x			x	x
14790	Boomklever	<i>Sitta europaea</i>		x	x				x
14870	Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>		x					x
15200	Klapekster	<i>Lanius excubitor</i>					x		x
15390	Gaai	<i>Garius glandarius</i>	x		x			x	x
15490	Ekster	<i>Pica pica</i>	x		x			x	x
15600	Kauw	<i>Corvus monedula</i>			x		x	x	x
15671	Zwarte Kraai	<i>Corvus corone</i>			x	x		x	x
15673	Bonte Kraai	<i>Corvus cornix</i>	x	x	x	x		x	x
15720	Raaf	<i>Corvus corax</i>	x	x	x	x			x
15820	Spreeuw	<i>Stumus vulgaris</i>	x	x	x	x	x	x	x
15910	Huisemus	<i>Passer domesticus</i>		x	x	x		x	x
15980	Ringmus	<i>Passer montanus</i>	x						x
16360	Vink	<i>Fringilla coelops</i>	x	x	x	x		x	x

"Wolk" van Goudplevieren bij Umanz

euring	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	September					Okt.	Totaal
			26	27	28	29	30	1	
16380	Keep	<i>Fringilla montifringilla</i>		x		x		x	x
16490	Groenling	<i>Cloris chloris</i>		x				x	x
16530	Putter	<i>Carduelis carduelis</i>	x	x	x	x		x	x
16540	Sijs	<i>Carduelis spinus</i>	x		x	x		x	x
16600	Kneu	<i>Carduelis cannabina</i>		x	x	x		x	x
16660	Kruisbek	<i>Loxia curvirostra</i>	x		x				x
17100	Goudvink	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	x						x
18570	Geelgors	<i>Emberiza citrinella</i>		x		x		x	x
18770	Rietgors	<i>Emberiza schoeniclus</i>		x		x		x	x
	Totaal:		68	58	59	56	34	71	117

Kraanvogels achter de camping

Gevonden planten (Lijst Wim Rozema)

Nr.	Familie ¹	Nederlandse soortnaam	Wetenschappelijke naam	Excursie nr. (zie pg. 3)										
				1	2	3	4	5	6	7	8	9		
3	Paardenstaartenfamilie	Reuzenpaardenstaart	Equisetum telmateia			3								
4+	Varenfamilie	Adelaarsvaren	Pteridium aquilinum									8		
		Mannetjesvaren	Dryopteris filix-mas			3								
		Wijfjesvaren	Athyrium filix-femina			3								
16	Dennenfamilie	Oostenrijkse den	Pinus nigra var. nigra							6				
		Grove den	Pinus sylvestris							6				
22	Ranonkelfamilie	Bosrank	Clematis vitalba				4							
24	Papaverfamilie	een Klaproos	Papaver sp.										9	
28	Hennepfamilie	Hop	Humulus lupulus		2						7			
36	Ganzenvoetfamilie	Strandmelde	Atriplex littoralis		2									
		Stekend loogkruid	Salsola kali subsp. kali							6				
		Spiesmelde	Atriplex prostrata							6				
39	Anjerfamilie	Zeepestelein	Honckenya peploides							6				
		Kluwenhoornbloem	Cerastium glomeratum									8		
		Zeekruid	Saponaria officinalis									8		
		Vogelmuur	Stellaria media								7			
		Blaassilene	Silene vulgaris										9	
		Mantelanjer	Petrorhagia prolifera	1	2									
40	Duizendknoopfamilie	Waterpeper	Polygonum hydropiper	1										
		Zwaluwtong	Fallopia convolvulus	1										
		Gewoon varkensgras	Polygonum aviculare	1										
41	Strandkruidfamilie	Engels gras	Armeria maritima		2			5	6					
43	Hertshoofamilie	Sint-Janskruid	Hypericum perforatum	1							7		9	
45	Kaasjeskruidfamilie	Groot kaasjeskruid	Malva sylvestris						6					
		Echte heemst	Althaea officinalis								7			
48	Viooltjesfamilie	Bosviooltje spec.	Viola sp.									8		
51	Wilgenfamilie	Boswilg	Salix caprea			3								
		Grauwe wilg	Salix cinerea			3								
52	Kruisbloemenfamilie	Gewone raket	Sisymbrium officinale	1										
		Grijskruid	Berteroa incana	1								8		
		Koolzaad	Brassica napus									8		
		Bosveldkers	Cardamine flexuosa	1										
		Kleine zandkool	Diplotaxis muralis	1										
		Zeeraket	Cakile maritima			3			6					
55	Heifamilie	Blauwe bosbes	Vaccinium myrtillus	1										
58	Sleutelbloemfamilie	Penningkruid	Lysimachia nummularia									8		
		Rood guichelheil	Anagallis arvensis ssp. arvensis									8		
61	Vetplantenfamilie	Hemelsleutel	Sedum telephium					5						
		Muurpeper	Sedum acre									8		
63	Rozenfamilie	Moerasspirea	Filipendula ulmaria	1										
		Gewone braam	Rubus fruticosus									8		
		een Agrimonie	Agrimonia sp.								7		9	
		Geel nagelkruid	Geum urbanum	1								8		
		Wateraardbei	Potentilla palustris								7			
		Tormentil	Potentilla erecta	1							7			
		Zweedse meelbes	Sorbus intermedia							6				
		Dauwbraam	Rubus caesius										9	
		Hondsroos	Rosa canina								7			
		Kleine pimpernel	Sanguisorba minor						6					
		Knikkend nagelkruid?	Geum rivale								7			
		Zilverschoon	Potentilla anserina								7			
		Bosaardbei	Fragaria vesca						6					
		Tweestijlige meidoorn	Crataegus laevigata								7			
64	Vlinderbloemenfamilie	Vaste lupine	Lupinus polyphyllus									8		
		Zeelathyrus	Lathyrus japonicus							6				

Nr.	Familie *	Nederlandse soortnaam	Wetenschappelijke naam	Excursie nr.									
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	
		Kruipend stalkruid	Ononis repens subsp. repens									8	
		Luzerne	Medicago sativa	1								8	
		Kleine klaver	Trifolium dubium	1									
		Rode klaver	Trifolium pratense	1									
		Vogelwikke	Vicia cracca		2								
		Veldlathyrus	Lathyrus pratense			3							
		Witte honingklaver	Mellilotus albus	1					6				
		Kleine rupsklaver	Medicago minima									8	
		Aardbeiklaver	Trifolium fragiferum								7		
		Hazenpootje	Trifolium arvense	1									
65	Duindoornfamilie	Duindoorn	Hippophae rhamnoides						6				
		een Olijfwilg	Eleagnus sp.						6				
69	Teunisbloemfamilie	een Teunisbloem	Oenothera sp.	1					6				
		Harig wilgenroosje	Epilobium hirsutum									9	
		Wilgenroosje	Chamerion angustifolium								7		
73	Kardinaalsmutsfam.	Wilde kardinaalsmuts	Euonymus europaeus								7		
76	Wolfsmelkfamilie	Bosbingelkruid	Mercurialis perennis			3							
77	Vlasfamilie	Vlas	Linum usitatissimum									9	
83	Esdoornfamilie	Noorse esdoorn	Acer platanoides			3							
87	Klaverzuringfamilie	een Klaverzuring	Oxalis sp.	1								8	
88	Ooievaarsbekfamilie	Robertskruid	Geranium robertianum			3						8	
		Gewone reigersbek	Erodium cicutarium	1					6			8	
90	Balsemienfamilie	Klein springzaad	Impatiens parviflora	1									
92	Schermbloemfamilie	Blauwe zeedistel	Eryngium maritimum						5				
		Wilde peen	Daucus carota		2								
		Fluitenkruid	Anthriscus sylvestris								7		
96	Zijdeplantfamilie	Witte engbloem	Vincetoxicum hirundinaria			3							
97	Nachtschadefamilie	Boksdooen	Lycium barbarum					5	6				
		Doornappel	Datura stramonium						6				
		Bitterzoet	Solanum dulcamara						6				
98	Windefamilie	Haagwinde	Calystegia sepium	1							7	8	
103	Ruwbladigenfamilie	Slangekruid	Echium vulgare	1				5	6	7			
		Gewone ossentong	Anchusa officinalis					5					
		een Vergeet-mij-nietje	Myosotis sp.									8	
		Kromhals	Anchusa arvensis										9
		Italiaanse ossentong??	Anchusa azurea	1					6				9
105	Lipbloemenfamilie	Gewone hennepnetel	Galeopsis tetrahit									8	
		Gewone brunel	Prunella vulgaris									8	
		een Tijm	Thymus sp.									8	
		Paarse dovenetel	Lamium purpureum								7		
		Wilde marjolein	Origanum vulgare			3	4						
		Wolfspoot	Lycopus europaeus									8	
106	Lidstengfamilie	Lidsteng	Hippurus vulgaris								7		
108	Weegbreefamilie	Smalle weegbree	Plantago lanceolata	1									
		Grote weegbree	Plantago major subsp. major	1									
109	Olijffamilie	Gewone es	Fraxinus excelsior								7		
		Wilde liguster	Ligustrum vulgare								7		
110	Helmkruidfamilie	Mottenkruid	Verbascum blattaria						6				
		Hengel	Malampyrum pratense	1								8	
		Vlasbekje	Linaria vulgaris						6	7			
		Rode ogentroost	Odentites vernus subsp. serotinus	1									
113	Klokjesfamilie	Grasklokje	Campanula rotundifolia	1		3		5				8	
		Ruig klokje	Campanula trachelium									8	
		Zandblauwtje	Jasione montana					6				8	
		Prachtklokje	Campanula persicifolia									8	
		Breed klokje	Campanula latifolia										9

Nr.	Familie *	Nederlandse soortnaam	Wetenschappelijke naam	Excursie nr.								
				1	2	3	4	5	6	7	8	9
114	Sterbladigenfamilie	Kleefkruid	Galium aparine							7	8	
		Glad walstro	Galium mollugo							7		9
		Geel walstro	Galium verum					5	6			
115	Kamperfoeliefamilie	Gewone vlier	Sambucus nigra				4					
		Wilde kamperfoelie	Lonicera periclymenum	1	2						8	
119	Composietenfamilie	Koninginnenkruid	Eupatorium cannabinum	1		3					8	
		Zulte	Aster tripolium		2							
		Scherpe fijnstraal	Erigeron acer									8
		een Alant	Inula sp.								7	
		Wilde bertram	Achillea ptarmica					5				
		Boerenwormkruid	Tanacetum vulgare	1							7	
		Wilde averuit	Artemisia campestris									8
		Klein hoefblad	Tussilago farfara	1		3						
		Kruldistel	Carduus crispus								7	
		Wegdistel	Onopordum acanthium								7	8
		Knoopkruid	Centaurea jacea								7	
		Korenbloem	Centaurea cyanus									8
		Gewoon biggekruid	Hypochaeris radicata								7	
		(Zee-)Akkermelkdistel	Sonchus arvensis					5				
		Gekroesde melkdistel	Sonchus asper			3						
		Akkerkool	Lapsana communis	1								
		Muurhavikskruid	Hieracium murorum			3						
		Stijf havikskruid	Hieracium laevigatum			3						
		Echte guldenroede	Solidago virgaurea									8
Canadese fijnstraal	Conyza canadensis	1										
Stroblom	Helichrysum arenarium									8		
een Knopkruid	Galinsoga sp.			3								
Gewoon duizendblad	Achillea millefolium	1	2		4		6					
Margriet	Leucanthemum vulgare									8		
Bijvoet	Artemisia vulgaris	1				5		7				
Grote klit	Arctium lappa							7				
Speerdistel	Cirsium vulgare							7				
Mariadistel	Silybum marianum							7				
Grote centaurie	Centaurea scabiosa					5						
Wilde cichorei	Cichorium intybus	1			4		6	7		9		
Vertakte leeuwentand	Leontodon autumnalis	1										
Gewone melkdistel	Sonchus oleraceus							7				
Muursla	Mycelis muralis	1										
Muizenoor	Hieracium pilosella									8		
Schermhavikskruid	Hieracium umbellatum			3			6					
124	Zoutgrasfamilie	Schorrenzoutgras	Triglochin maritima		2							
129	Zeegrassfamilie	Groot zeegras	Zostera marina			3		6				
132	Russenfamilie	Pitrus	Juncus effusus	1								
133	Cypergrassenfamilie	Hangende zegge	Carex pendula			3						
		Pluimzegge	Carex paniculata	1								
		Zandzegge	Carex arenaria					6				
134	Grassenfamilie	Eenbloemig parelgras	Melica uniflora			3						
		Helm	Ammophila arenaria					6				
		Biestarwegras	Elymus farctus					6				
		Hoog struisgras	Agrostis gigantea			3						
		Gevinde boskortsteel	Brachypodium pinnatum			3						
138	Liefamilie	Zandhaver	Leymus arenarius					6				
		een Salomonszegel	Polygonatum sp.		2							
		Tuinasperge	Asparagus officinalis								8	
		Dalkruid	Maianthemum bifolium	1								
140	Orchideeënfamilie	Brede wespenorchis	Epipactis helleborine	1								

Diverse waarnemingen (Lijst Hugo van der Wal)

Diverse waarnemingen			
Soortnaam	Wetenschappelijke naam	Aantal	Opmerking
Zoogdieren:			
Bospitsmuis	Sorex araneus	3 ex	aangereden
Bosmuis	Sylvaemus sylvaticus	1 ex	aangereden
Brandmuis	Apodemus agrarius	1 ex	in laars op camping
Veldmuis	Microtus arvalis	1 ex	op camping
Laatvlieger	Eptesicus serotinus	2 ex+ 4 ex	op camping / op kraanvogelslaapplaats
Dwergvleermuis?	Pipistrellus pipistrellus	2 ex	op camping
Mol	Talpa europaea	algemeen	sporen
Haas	Lepus capensis	1 ex	achter camping
Wild Zwijn	Sus scrofa	2 ex	sporen
Ree	Capreolus capreolus	algemeen	
Damhert	Dama dama	4 ex	Jasmund
Otter	Lutra lutra	1 ex	Hiddensee
Das	Meles meles	1 ex	aangereden
Vos	Vulpes vulpes	1 ex	ook veel sporen
Amfibieën:			
Bruine kikker	Rana temporaria	algemeen	
Groene kikker	Rana spec.	algemeen	
Kleine watersalamander	Triturus vulgaris	1 ex juv	Hiddensee
Kamsalamander	Triturus cristatus	1 ex juv	Hiddensee
Gewone pad	Bufo bufo	4 ex	3 ex aangereden
Reptielen:			
Levendbarende hagedis	Lacerta vivipara	2 ex	Jasmund
Ringslang	Natrix natrix	2 ex	1 ex aangereden; westkust
Dagvlinders:			
Klein koolwitje	Pieris rapae		
Groot koolwitje	Pieris brassicae		
Klein geaderd witje	Pieris napi		
Kleine vos	Aglais urticae		
Distelvlinder	Cynthia cardui		
Gehakelde aurelia	Polygonia c-album		
Atalanta	Vanessa atalanta		
Hooibeestje	Coenonympha pamphylus		
Kleine vuurvlinder	Lycaena phlaeas		
Nachtvlinders:			
Plakker	Lymantria dispar		
Veelvraat	Lasiocampa trifolii	3 ex	rupsen
Agaathvlinder	Phlogophora meticulosa		
Anthophila fabriciana	Anthophila fabriciana	4 ex	noordkust
Libellen:			
Paardenbijter	Aeshna mixta	algemeen	
Blauwe glazenmaker	Aeshna cyanea		
Steenrode heidelibel	Sympetrum vulgatum	algemeen	
Bruinrode heidelibel	Sympetrum striolatum		
Zwarte heidelibel	Sympetrum danae	1 ex man	
Venglazenmaker	Aeshna juncea	algemeen	

Diverse waarnemingen			
Soortnaam	Wetenschappelijke naam	Aantal	Opmerking
Sprinkhanen:			
Grote groene sabelsprinkhaan	Tettigonia viridissima		
Kleine groene sabelsprinkhaan	Tettigonia cantans		
Greppelsprinkhaan	Metroptera roeseli	algemeen	
Bramensprinkhaan	Pholidoptera griseocaptera	algemeen	
Moerassprinkhaan	Stethophyma grossum		Udars
Ratelaar	Chorthippus biguttulus		
Krasser	Chorthippus parallelus		
Bruine sprinkhaan	Chorthippus brunneus		
En verder:			
Tijgerspin	Agriope bruennichi		Udars
Kleine soort vliegend hert?	Dorcus parallelipedus	1 ex man	westkust Hiddensee
Stinkende kortschildkever	Staphylinuscaesareus		Jasmund
Tuinschalenbijter	Carabus nemoralis		
Lederloopkever	Carabus coriaceus	2 ex	op camping en bij Udars
Groene schildwants	Palomena prasina	1 ex	larf
Hoorbaar	Vespa crabro		
Bosmestkever	Trypocopris vernalis		Jasmund
Gewone doodgraver	Nicrophorus vespillo	1 ex	Udars
Grauwe aaskortschild	Creophilus maxillosus	1 ex	Jasmund

Venglazenmaker

Grote groene sabelsprinkhaan

De niet laatste

laatste avond ...

Aan 't begin

en aan 't end.

We kijken, net als Jan, met een tevreden blik op dit kamp terug.